

*Зміст ринкової конкуренції
та її роль в організації
ринкової економіки.
Принципові відмінності
досконалої конкуренції від
інших форм організації ринку.*

Мета уроку:

- ознайомитися зі змістом понять «конкуренція», «монополія», «олігополія», «монопсонія» та «поліполія»;
- навчитися виділяти та формулювати характерні ознаки ринкових структур;
- розвивати в учнів логічне мислення, навички порівняння, інтуїцію;
- розвивати вміння працювати у групах, формулювати та відстоювати власну думку;
- виховувати економічну культуру споживача.

*«При конкуренції
покупці - це господар,
ринок - їх агент,
а підприємства - їх
слуга.»*

Кемпбелл Р.Макконелл, Стенлі Л.Брю

Конкуренція

(від лат. "*concurrentia*" - стикатися)

Конкуренція – це змагання

- **Між ким?** Між виробниками однотипних товарів, послуг або між споживачами за товар в умовах дефіциту
- **За що?** За залучення якомога більшої кількості споживачів
- **Для чого?** Для отримання максимального прибутку

Конкуренція -

- це змагання між виробниками (продавцями) товарів, а в загальному випадку - між будь-якими економічними, ринковими суб'єктами;
- це боротьба за ринки збуту товарів з метою здобуття вищих доходів, прибутку, інших вигод;
- це суперництво, економічна боротьба, змагання між продавцями - виробниками за право здобуття максимального прибутку і між покупцями при покупці товарів за велику вигоду.

Конкуренція -

це спосіб ефективного розподілу обмежених ресурсів суспільства

Якщо пропозиція більша за попит, то неминуче виникає боротьба між продавцями, вони змушені знижувати ціну, що веде до скорочення обсягів виробництва даного товару

Конкуренція - це спосіб ефективного розподілу обмежених ресурсів суспільства

Якщо попит більший
за пропозицію, то
виникає конкуренція
між покупцями,
кожний з них прагне
запропонувати більш
високу ціну за
дефіцитний товар -
ціна підвищується,
збільшується
пропозиція

Регулювання

Мотивації

Функції конкуренції

Розподілення

Контролю

Конкуренція

- Внутрішньогалузева;
- Міжгалузева;
- Міжнародна;

Внутрішньогалузева конкуренція

це конкуренція між виробниками певної галузі. Об'єктами такої конкуренції є умови виробництва, ринки збуту, "портфелі" замовлень, затрати виробництва, якість продукції та послуг

Міжгалузева конкуренція

здійснюється між виробниками (підприємствами, підприємцями) даної галузі й виробниками інших галузей.

Міжнародна конкуренція

являє собою конкуренцію виробників на світовому ринку і включає в себе як внутрігалузову, так і міжгалузеву форми конкуренції. На світовому ринку домінуюча роль належить компаніям найбільш розвинутих країн.

Конкуренція

```
graph TD; A[Конкуренція] --> B[Цінова]; A --> C[Нецінова]; B --> D[Зниження цін на товари та послуги порівнянно з суперниками]; C --> E[Інші нецінові способи залучення покупців. Які?];
```

Цінова

Зниження цін на товари та послуги порівнянно з суперниками

Нецінова

Інші нецінові способи залучення покупців.
Які?

Структура ринку за типом конкуренції

```
graph TD; A[Структура ринку за типом конкуренції] --> B[Досконала (ідеальний ринок)]; A --> C[Недосконала]; C --> D[Монополістична]; C --> E[Монополія]; C --> F[Монопсонія]; C --> G[Олігополія];
```

The diagram is a hierarchical flowchart on a dark orange background with a faint leaf pattern. At the top is a large, double-bordered box containing the title 'Структура ринку за типом конкуренції'. Two white arrows point downwards from this box to two smaller, single-bordered boxes: 'Досконала (ідеальний ринок)' on the left and 'Недосконала' on the right. From the 'Недосконала' box, four white arrows point downwards to four more single-bordered boxes: 'Монополістична' (top-left), 'Монопсонія' (top-right), 'Монополія' (bottom-left), and 'Олігополія' (bottom-right).

Досконала
(ідеальний ринок)

Недосконала

Монополістична

Олігополія

Монополія

Монопсонія

Досконала конкуренція

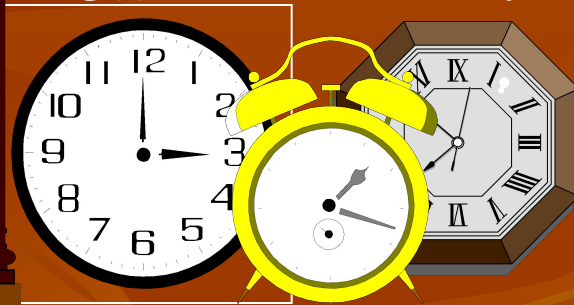

Ознаки досконалої конкуренції

- на ринку знаходиться багато незалежних продавців і покупців даного продукту.
- ніким і нічим не обмежений доступ на ринок і такий самий вихід з нього всіх бажаючих.
- фірми, що конкурують, випускають стандартизовану продукцію.
- в умовах чистої конкуренції відсутній будь-який вплив окремої фірми на рівень ринкової ціни. Учасники ринкових угод мають вичерпну і вчасну інформацію про якість товару, ціни і вигоду торгівлі.

Монополістична конкуренція

ринкова структура, у якій велика кількість фірм виробляють диференційовану продукцію, тобто таку, яка немає близьких замінників.

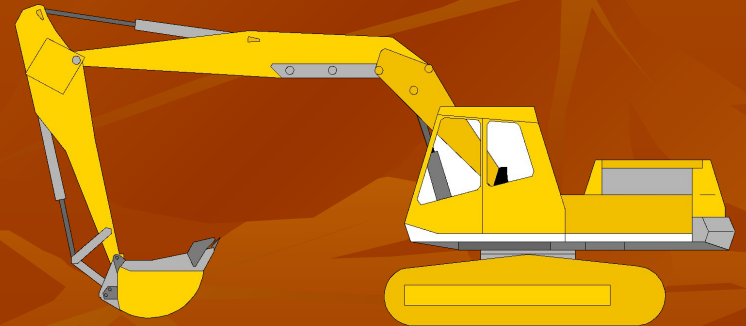
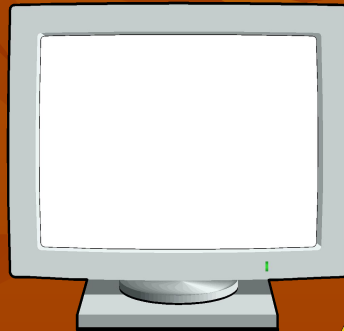

Ознаки ринку монополістичної конкуренції

- Існування великої кількості фірм;
- Диференційований тип товару;
- Контроль за цінами існує в вузьких межах;
- Порівняно легкі умови вступу в галузь;
- Нецінова конкуренція акцентує увагу на рекламі, торгових марках та торгових знаках;
- Доступ до інформації має деякі обмеження.

Олігополія

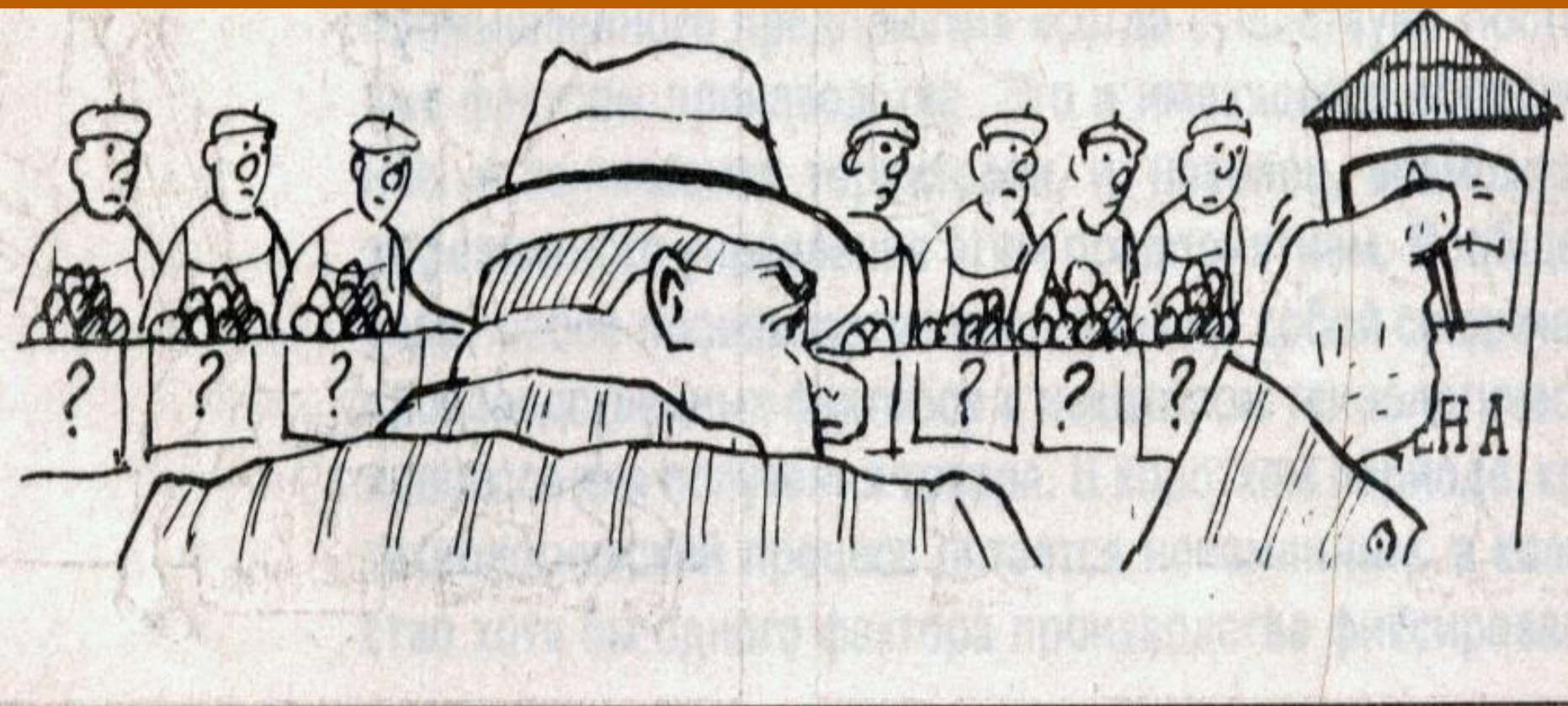
ринкова структура, представлена декількома великими фірмами, що контролюють виробництво і збут основної маси продукції.

Основні риси олігополістичного ринку:

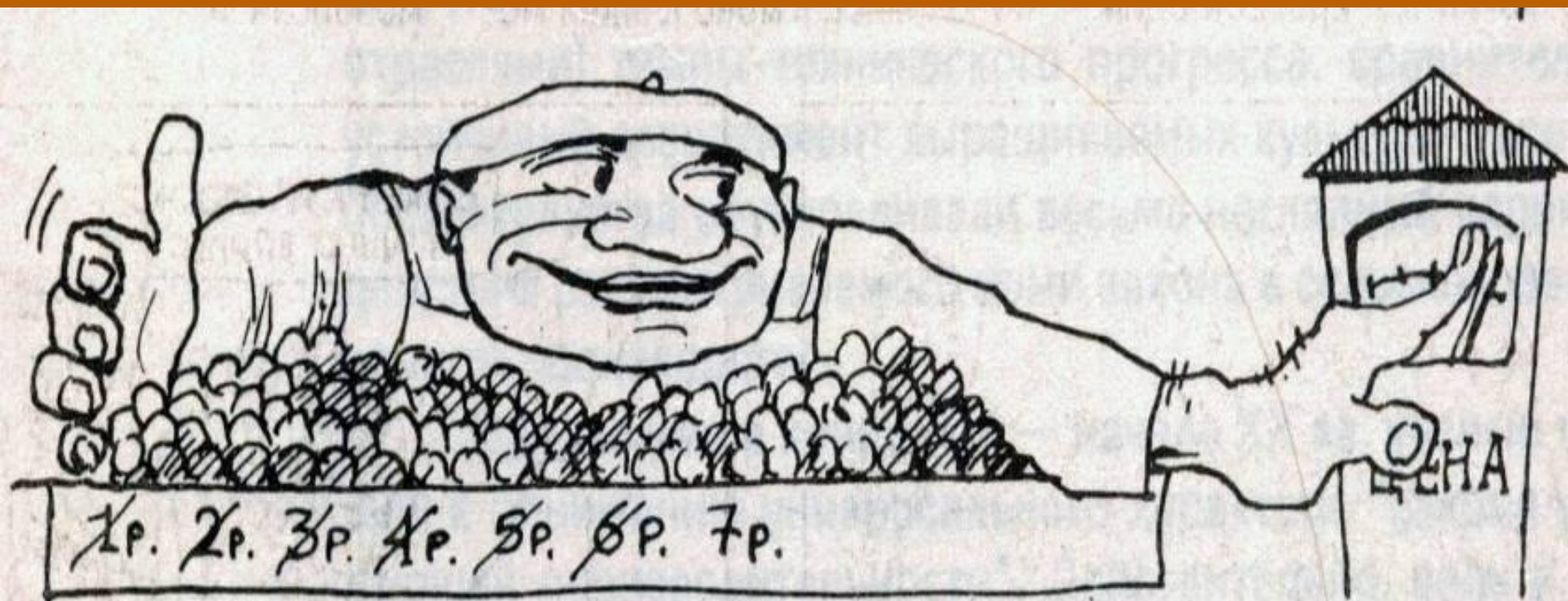
- Домінування кількох фірм;
- Тип продукту – диференційований та стандартизований;
- Контроль за цінами обмежений взаємною залежністю;
- Існування істотних перешкод для вступу в галузь;
- Типова нецінова конкуренція – якість, реклама, публік-релейшнз;
- Доступ до інформації істотно обмежений.

Монопсонія - монополія покупця

Монополія -

ринок, де є тільки один виробник, який повністю контролює обсяг виробництва й дуже сильно впливає на ціну. Монополія - головний ворог конкуренції.

Основні риси монополістичного ринку:

- Існування на ринку однієї фірми;
- Унікальний тип продукту, тобто такий, що не має замінників;
- Значний контроль за цінами;
- Вступ в галузь блокований;
- Нецінова конкуренція – реклама, паблік-рилейшнз;
- Повне обмеження доступу до інформації.

Перешкоди до входження на монополістичний ринок

Економічні

- низькі витрати виробництва за рахунок збільшення масштабу виробництва;
- закритий доступ до матеріальних ресурсів і інших факторів у силу відсутності їх на вільному ринку;
- реклама.

Юридичні

- Виробництво товару захищене патентом, авторським правом, ліцензією, товарним знаком.
- Виключне право займатися даним видом діяльності (виробництво алкогольних напоїв, тютюну, монополія зовнішньої торгівлі).
- Державна реєстрація окремих видів діяльності.

**В країні з ринковою економікою
з монополізмом ведеться
боротьба на державному рівні.**

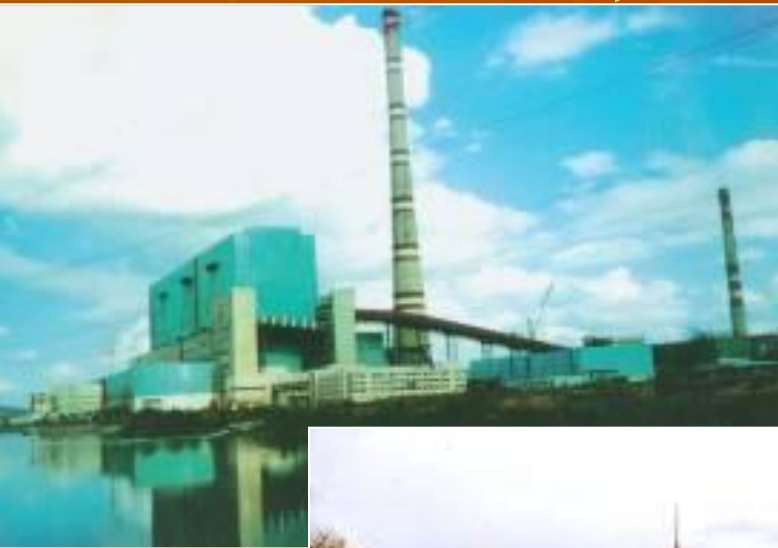
ЧОМУ?

**Однак, є галузі, де монополія просто
необхідна: виробництво атомної зброї,
електромережі, тепломережі тощо.**

ЧОМУ?

Природні монополії - це монополії, дозволені державою.

Наслідки конкуренції

Позитивні

Негативні

Позитивні наслідки:

- Сприяє розвитку науково-технічного прогресу;
- Змушує економити ресурси, знижувати ціну;
- Веде до покращення якості продукції та обслуговування споживачів;
- Вирівнює рівень заробітної плати у різних сферах економіки.

Негативні наслідки:

- Створює умови для безробіття, інфляції, банкрутства окремих підприємств;
- Веде до збільшення диференціації доходів та створює умови для їх несправедливого розподілу;
- Сприяє виникненню економічних криз;
- Виступає важливим фактором монополізації економіки.